Primärvårdsnämnden
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen
Tandvård
Maria Hedberg

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2026-02-02

PVN 2025-0478

Primärvårdsnämnden

Revidering av vårdval tandregleringsvård för barn och ungdomar

Ärendebeskrivning

I ärendet föreslås nya och justerade villkor inom vårdval tandregleringsvård för barn och ungdomar. Förändringarna omfattar dels sådana villkor som är gemensamma för regionens vårdavtal, till exempel att avtalets uteslutningsgrunder även ska omfatta nyckelpersoner, dels sådana förslag som endast rör tandvårdsavtal, bland annat en begränsning i anlitande av underleverantör. Vidare föreslås att en vårdgivare som remitterar till specialisttandvård ska dokumentera skälet till att behandlingen kräver specialisttandvårdens resurser.

Förfrågningsunderlaget föreslås gälla från och med den 6 maj 2026.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande
Bilaga 1 Förfrågningsunderlag för vårdval tandregleringsvård för barn och ungdomar

Ärendets beredning

Ärendet har beretts i folkhälso- och tandvårdsberedningen.

Förslag till beslut

Primärvårdsnämnden beslutar följande:

Reviderat förfrågningsunderlag avseende vårdval tandregleringsvård för barn och ungdomar godkänns och gäller från och med den 6 maj 2026.

Förvaltningens motivering till förslaget

Bakgrund

Vårdval tandregleringsvård för barn och ungdomar omfattar behandling av barn och ungdomar med käk-, bett- och tandpositionsavvikelser. En del behandlas med tandreglering i kombination med käkkirurgi, så kallad ortognatkirurgi.

Region Stockholm finansierar tandregleringsvård för cirka 25 procent av länets barn och ungdomar. Uppdraget att välja ut de patienter som har störst behov av tandreglering innehas av Folktandvården Stockholm. Vårdvalet omfattar den kliniska behandlingen.

År 2024 startades 6 513 behandlingar inom vårdval tandregleringsvård för barn och ungdomar.

Överväganden

Under rubrikerna *Villkor för att godkännas, Avtalskrav* och *Krav på uppdraget* presenteras dels förslag till nya eller justerade villkor som är gemensamma för regionens avtal enligt lag om valfrihetssystem (vårdval), dels sådana förslag som tandvårdsbeställaren tagit initiativ till efter till exempel uppföljning av verksamheten.

Villkor för att godkännas

Uteslutningsgrunder omfattar nyckelpersoner
Uteslutningsgrunder som tidigare omfattat företrädare för den vårdgivare som ansöker om avtal utvidgas till att även omfatta nyckelpersoner hos densamma. *Uteslutningsgrund* är en orsak för en upphandlande myndighet att inte godkänna en leverantör för avtal. Med *nyckelperson* menas här en person som är anställd eller på annat sätt anlitad av den vårdgivare som ansöker om avtal och som är av betydande vikt för bedrivandet av den aktuella tandvårdsverksamheten, till exempel på grund av den information personen besitter eller den kunskap, erfarenhet, ansvar eller förtroendeställning som personen har. Verksamhetschef och odontologiskt ledningsansvarig ingår i begreppet nyckelpersoner.

Brister i fullgörandet av offentliga kontrakt
Om en vårdgivare som ansöker om avtal, eller en företrädare för eller nyckelperson hos denna vårdgivare, har visat allvarliga eller ihållande brister i fullgörandet av tidigare eller pågående offentliga kontrakt (exempelvis enligt LOU eller LOV) kan vårdgivaren komma att uteslutas från att delta i vårdvalet. Bristerna kan avse uppdrag för Region Stockholm eller en annan region, en kommun eller staten.

Verksamhet vid flera mottagningar
Regionen kan godkänna att tandvårdstjänster inom samma avtal tillhandahålls vid flera mottagningar om de tillhör samma vårdgivare.

För att kunna godkänna att verksamhet bedrivs vid flera mottagningar inom samma avtal ska mottagningarna ha ett gemensamt patientjournalsystem och ett gemensamt kvalitetsledningssystem. Förvaltningen föreslår att det tidigare kravet på en gemensam verksamhetschef ersätts av krav på en gemensam registrering i IVO:s vårdgivarregister.

Giltighetstid vid moderbolagsgaranti
Vårdgivare som ansöker om avtal inom vårdvalet och inte har den ekonomiska kapacitet som efterfrågas kan åberopa ett annat företags ekonomiska kapacitet. Det kan ske bland annat genom en så kallad moderbolagsgaranti, som enligt nuvarande villkor ska vara giltig i, som minst, tre månader efter verksamhetens driftstart. Förvaltningen föreslår att åtagandet som minst ska omfatta två år, eftersom ersättning inom vårdval tandregleringsvård för barn och ungdomar delvis betalas ut i förskott. Tidsperioden som föreslås motsvarar villkoren då sökanden inkommer med en bankgaranti.

Begränsning i anlitande av underleverantör
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen föreslår en begränsning i möjligheten att anlita underleverantör inom barn- och ungdomstandvården. Förslaget innebär att vårdpersonal som medverkar i den kliniska verksamheten och som inte är anställda av vårdgivaren behöver arbeta för en underleverantör som utgör vårdgivare enligt lagens definition. Som sådan behöver vårdgivaren ha tillstånd från IVO att bedriva tandvård (gäller endast privata vårdgivare) samt vara godkänd som underleverantör av regionen. Detta innebär att en vårdgivare med avtal inom barn- och ungdomstandvård inte kan anlita bemanningsföretag som hyr ut tandvårdspersonal om den uthyrda personalen kommer att direkt medverka i tandvårdsverksamheten.

Bakgrunden till förslaget är nya bestämmelser i patientsäkerhetslagen (2010:659) som innebär att det krävs tillstånd från IVO för att bedriva privat tandvårdsverksamhet. Det gäller även regionfinansierad tandvård som utförs i privat regi. För att få tillståndet från IVO ska ägar- och ledningskretsen ha tillräcklig insikt i de föreskrifter som gäller för verksamheten, vilket innebär en stärkt kontroll av ledningsansvaret inom tandvården. Enligt nya bestämmelser i tandvårdslagen (1985:125) har regionerna anmälningsskyldighet till IVO. Det betyder att om det finns anledning att anta att en privat vårdgivare bedriver tandvård utan nödvändigt tillstånd ska regionen anmäla detta till IVO. Det gäller också om en tillståndshavares lämplighet att bedriva tandvård kan ifrågasättas.

För att regionen ska kunna fullgöra sina skyldigheter gentemot IVO behöver regionens kontroll över tandvårdsverksamheterna öka.

Syftet är att stärka kontrollen av utbetalningar och därigenom förhindra brott mot välfärdssystemen För hälso- och sjukvårdsförvaltningen handlar det också om att värna förtroendet för den regionfinansierade tandvården.

Avtalskrav

Vite vid felaktiga utbetalningar
I syfte att komma till rätta med felaktig rapportering och fakturering föreslår förvaltningen möjligheten att ta ut ett vite. Om en vårdgivare vid flera tillfällen har orsakat att för hög ersättning betalats ut kan förvaltningen, utöver krav på återbetalning, även ta ut ett vite. Vitet motsvarar då hela det felaktigt utbetalda beloppet (100 procent). Totalt sett innebär det att vårdgivaren får betala tillbaka dubbelt mot vad man felfakturerat. Det nya vitet är ett komplement till andra sanktioner, som varit svåra för tandvårdsbeställaren att använda.

Beställarens rätt vid fördjupad uppföljning
Förvaltningen föreslår att förfrågningsunderlaget kompletteras med vad förvaltningen har rätt att få tillträde och tillgång till vid en fördjupad uppföljning. Vid en fördjupad uppföljning ska förvaltningen få tillgång till utvalda patienters journaler i dess helhet samt särskilda ekonomiska redovisningar och redovisningar om väntetider och prioriteringar. Förvaltningen ska även ges rätt att ta del av redovisningar av vårdgivarens verksamhet, som inte omfattas av det aktuella avtalet.

Kvittning
Förvaltningen förtydligar att kvittning kan ske om beställaren har ett krav på vårdgivaren och det finns en förfallen motfordran på vårdgivaren upp till det belopp som fordringarna står mot varandra. Fordringar som beställaren kan komma att få på en vårdgivare är exempelvis återbetalningskrav, viten och skadestånd.

Uppförandekod för leverantörer
Regionfullmäktige antog *Uppförandekod för leverantörer* den 12 december 2023. Uppförandekoden omfattar alla företag som är leverantörer till Region Stockholm. Den innehåller krav på socialt och miljömässigt ansvar i leverantörskedjan inom områdena mänskliga rättigheter, arbetares rättigheter, miljö och affärsetik. Med *leverantörskedja* menas här all verksamhet med anknytning till det aktuella tandvårdsuppdraget.

Det innebär att varje leverantör inom vårdvalet har ett ansvar för att den egna verksamheten efterlever åtagandena i uppförandekoden, men leverantörens ansvar omfattar även underleverantörer, utrustning som köps in och material som används i verksamheten. Varje leverantör behöver därför kartlägga sin leveranskedja och identifiera risker för brister i efterlevnaden av åtagandena samt ha rutiner för att vidta åtgärder vid konstaterade brister.

Uppförandekoden baseras på FN:s Global Compact (strategi för företagens uppfyllelse av de globala målen för hållbar utveckling till 2030), FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna och dess tillhörande konventioner (Bill of Human Rights), ILO:s deklaration om grundläggande principer och rättigheter i arbetslivet, samt OECD:s vägledning för multinationella företag gällande ansvarsfullt företagande.

Utfasning av kemikalier
Vårdgivare som har avtal om barn- och ungdomstandvård ska bedriva ett systematiskt utfasningsarbete med utgångspunkt i Region Stockholms kriterier för utfasning av farliga ämnen, samt utfasningslistor för kemiska produkter respektive varor. Nytt är att vårdgivarna ska kunna uppvisa dokumentation som styrker att kravet på systematiskt utfasningsarbete uppfylls.

Krav på uppdraget

Dokumentation vid remittering till specialisttandvård
Förvaltningen föreslår att det vid remittering till specialisttandvård ska framgå av patientjournalen varför behandlingen inte kan utföras inom allmäntandvården och av vilket skäl behandlingen kräver specialisttandvårdens resurser.

Läkemedelsförskrivning
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen föreslår ett det i förfrågningsunderlaget förtydligas att all förskrivning ska vara odontologiskt motiverad och ske inom ramen för respektive yrkesgrupps förskrivningsrätt. Det förtydligas också att Region Stockholm kan komma att kräva ersättning åter i de fall förskrivning skett inom läkemedelsförmånen (högkostnadsskyddet för receptbelagda läkemedel) i strid med villkoren i avtalet.

Förtydliganden kring rapportering vid tandreglering
Undersökningsåtgärden (åtgärdskod 107) ska rapporteras på datum för första upptag av anamnes- och statusuppgifter, till exempel inregistrering (röntgen, foton osv). Därefter ska rapportering och fakturering göras i kronologisk ordning för att åtgärderna ska berättiga till ersättning. I förfrågningsunderlaget förtydligas hur rapporteringen ska göras.

Tandhygienisternas behörighet
Enligt Socialstyrelsens föreskrifter om behörighet att utföra vissa arbetsuppgifter inom tandvården (HSLF-FS 2025:51) som gäller från 1 januari 2026 är tandhygienister behöriga att inom sitt kompetensområde bland annat utföra ingrepp i tandens hårdvävnader. Med anledning av detta vill förvaltningen föreslå ett förtydligande om att en legitimerad tandhygienist får utföra ingrepp i tandens hårdvävnader inom ramen för sin kompetens, vilket inom vårdvalet endast avser behandlingsåtgärder som innebär avlägsnande av hårda och mjuka beläggningar i tandköttsficka.

Ekonomiska konsekvenser
År 2024 var det totala kostnaden för vårdval tandregleringsvård för barn och ungdomar 145 miljoner kronor.

Beslutet innebär inte några utökade kostnader för primärvårdsnämnden.

Konsekvenser för patientsäkerhet
Beslutet får oförändrade konsekvenser för patientsäkerheten.

Konsekvenser för jämlik och jämställd vård
Barn- och ungdomstandvården har en universell utformning med en förstärkning för barn och ungdomar med stora eller särskilda behov. Beslutet bedöms innebära oförändrade konsekvenser för jämlik och jämställd vård. Beslutet bedöms ge oförändrade funktionsrätts-konsekvenser utifrån ett funktionsrättsperspektiv.

Miljökonsekvenser
Beslutet innebär positiva konsekvenser för miljön genom krav på systematiskt arbetssätt i arbetet med utfasningen av miljö- och hälsofarliga kemikalier samt införandet av *Uppförandekod för leverantörer*.

Administrativa konsekvenser
Beslutet innebär utökad administration för vårdgivarna genom höjda krav på dokumentation och administration inom hållbarhetsområdet. Vårdgivarna behöver kartlägga sina leveranskedjor och göra riskanalyser med anledning av åtagandet i uppförandekoden.

Vårdgivarna ska också dokumentera hur de arbetar med att fasa ut de farliga ämnen som finns på Region Stockholms utfasningslistor för kemikalier i varor respektive kemiska produkter.

Vissa utökade krav och kontroller som följer på andra myndigheters krav, som den nya tillståndsplikten för privata vårdgivare, innebär utökad administration för vårdgivarna.

Anders Ahlsson
Hälso- och sjukvårdsdirektör

Eva Bring
Avdelningschef

Beslutet ska skickas till
Akten

Godkänd av Anders Ahlsson, 2026-02-02